

Undervisning i förskoleklass

En kvalitetsgranskning

Utgångspunkt

- Egen skolform sedan 1998
- Ettårig frivillig skolform (ca 95% av alla sexåringar deltar)
- Förskoleklassen omfattas av de två första delarna i grundskolans läroplan (del två i tillämpliga delar)
- I förskoleklassen utgår elevernas eventuella behov av extra anpassningar och särskilt stöd från bedömningen av hur eleven utvecklas i riktning mot de kunskapskrav (del tre) som senare kommer att ställas i den aktuella obligatoriska skolformen
- Stödmaterial Skolverket (2011, 2014, 2015)

Varför vi granskar förskoleklassen

- *Risk för bristande likvärdighet om förskoleklassens uppdrag tolkas och omsätts på olika sätt*
- *Risk för bristande progression i lärandet mellan förskola och grundskolan*
- *Risk att tilliten till den egna förmågan kan påverkas negativt om aktiviteterna i förskoleklass innebär allt för stora utmaningar*

Vad vi har granskat

- *Läroplansfokus – kunskapsmål*
- *Tydliggörande av målen för eleverna*
- *Lärande genom lek*
- *Uppföljning av elevernas utveckling och lärande*
- *Elevernas möjligheter att få undersöka och utforska utan att riskera att misslyckas*
- *Samarbete mellan förskoleklass och skola*

Avgränsningar och metod

20 förskoleklasser (nationellt slumpmässigt urval)

110 observationer av arbetspass

Intervjuer med ca 100 elever

Intervjuer med 39 pedagoger

Intervjuer med 20 rektorer

Dokumentstudier

Teckningar från elever

Lärandemiljön

Övergripande iakttagelser:

- *Förskoleklassens lokaler inomhus ger i stor utsträckning utrymme för lek och rörelse*
- *Ansvariga pedagoger är mestadels behöriga att undervisa i förskoleklass*

Resultat

Elevernas möjligheter att få undersöka och utforska utan att riskera att misslyckas

- *Pedagogerna är lyhörda, inkännande och uppmärksammar i hög grad elevernas behov av stöd*
- *Lärandemiljön präglas generellt av elevernas lust, engagemang, och nyfikenhet*
- *Pedagogerna fokuserar i liten utsträckning på svar som är rätt eller fel*

Läroplansfokus – mål för kunskaper

- *Det saknas ofta en diskussion om läroplanens kunskapsmål...*
- *... och vilka kunskapsmål som ska/kan/bör tillämpas i undervisningen*
- *Undervisningen kan ofta kopplas till läroplanens kunskapsmål...*
- *... med ett generellt fokus på elevens sociala utveckling, matematik och språkutveckling...*
- *... men undervisningen planeras sällan medvetet utifrån läroplanens kunskapsmål*

Tydliggörande av målen för eleverna

- *Pedagogerna säkerställer i hög grad att eleverna förstår vad som förväntas och vad som ska hända, dvs. "vad som ska göras"...*
- *... men syftet med aktiviteterna förmedlas inte alltid till eleverna*
- *I stor utsträckning saknas också sammanfattande aktivitetsslut*
- *Eleverna ges i liten utsträckning möjlighet att reflektera över undervisningens innehåll och sitt eget lärande*

"Hur tycker ni det här var?"

"Vad har vi lärt oss idag?"

Lärande genom lek

- *Pedagogerna varierar oftast arbetsformer och arbetssätt i undervisningen – men undervisningen bör i högre grad anpassas efter elevernas behov*
- *Pedagogerna använder i stor utsträckning skapande arbetssätt och lek som en arbetsmetod för lärande*
- *I vissa fall saknas dock en aktiv målstyrning för lärande i den ”fria leken”*

”När vi arbetat får vi leka” – elev

Samarbete mellan förskoleklass och skola

- *Rutiner för överlämning mellan förskoleklass och årskurs 1 finns oftast på skolorna*
- *Många förskoleklasspedagoger ingår idag i arbetslag med lärare för årkurserna 1-3 eller 1-6.*
- *Samarbetet kring elevernas progression mot de nationella målen är dock oftast begränsad ...*
- *... men förefaller mest utvecklad inom matematik och språkutveckling*

Uppföljning och utveckling

- *Eleverna får ofta inför utvecklingssamtal göra självskattningar om hur de trivs och vad de gillar i undervisningen*
- *Pedagogerna följer ofta upp elevens språk och matematiska utveckling...*
- *... men skiljer sig stort avseende uppföljning av andra kunskapsmål*
- *Uppföljning och utvärdering av verksamheten på grupp- eller skolnivå sker sällan och nästan aldrig utifrån de övergripande nationella målen i läroplanen*

Ramfaktorer

- *Många pedagoger men också några rektorer anser att tillräckligt med tid för planering och reflektion saknas...*
- *... både i förskoleklassen och tillsammans med andra skolformer*
- *Otydlig eller bristande styrning från rektorer och huvudmän*
- *Otydlighet i styrdokumentet från lagstiftaren*

”Den samlade läroplanens andra del gäller i tillämpliga delar för förskoleklassen...”

(Lgr 11: Inledning)

Utmaningar och utvecklingsområden

- *Arbetet med de övergripande (kunskaps)målen*
- *Planering och uppföljning av undervisningen*
- *Synliggörande av lärandet för eleverna*
- *Progression mellan skolformerna ... mål för verksamheten*
- *Styrning från rektor, huvudman...*
- *...och lagstiftaren*

Mer om granskningen

<http://www.skolinspektionen.se/forskoleklass>

Övergripande rapport

20 Verksamhetsrapporter

Webinarium

Länkar till Skolverkets stödmaterial, film och BRUK om förskoleklass

Kontakta projektledaren

johan.dahl@skolinspektionen.se

